

Op weg naar pastorale eenheden in het bisdom Hasselt

Beleidsstekst voor de territoriale pastoraal

Juni 2015

Ter inleiding

- I. Zending - visioen – visie
- II. Deze zending waarmaken in een pastorale eenheid
- III. Concrete aanzetten voor een beleid ter plaatse
- IV. Van structuur naar levensadem en geestdrift

Ter inleiding

1. Paus Franciscus legt in *De vreugde van het Evangelie* een treffende krijttekening van "parochie zijn" aan de wereldkerk voor, een "gemeenschap van gemeenschappen, een heilige plaats waar dorstigen zich komen laven om hun weg voort te zetten en een centrum van waaruit men voortdurend missionair wordt gezonden." (*Evangelii Gaudium*, nr. 28) Tegelijkertijd beseft hij dat vernieuwing van een organisatie of van haar beleid slechts gebeurt vanuit innerlijke vernieuwing, persoonlijk en als instituut.

Inderdaad, het evangelie in zijn leven toelaten, en vanuit de ervaren vreugde niet anders kunnen dan dit evangelie met anderen delen, is de motor van vernieuwing. Als we, zoals het een tiental jaren geleden geformuleerd werd, de parochie als "plaats van Godsontmoeting" hebben ontdekt, is het omdat christenen, dragers van de christelijke gemeenschappen, leven vanuit deze ontmoeting en zoeken hoe zij de ervaring met anderen kunnen delen. Zulke "plaatsen van Godsontmoeting" vormgeven in de territoriale pastoraal, is een blijvende opdracht. Uitdagingen opnemen om effectieve veranderingen aan te vatten, is het resultaat van een resolute keuze.

2. Verder bouwend op eerdere beleids- en visienota's in ons bisdom werkten de bisschopsraad, de dekensvergadering en de dienst Parochieopbouw aan volgende **stappen voor de territoriale pastoraal** op de weg "van visie naar actie naar visie", zoals de veranderingsweg in ons bisdom al enkele jaren genoemd wordt. Een gespreksnota "Op weg naar pastorale eenheden in het bisdom Hasselt" groeide met de gesprekken mee.

Vervolgens werden de pastorale verantwoordelijken, benoemden en vrijwilligers betrokken. Op 7 oktober 2014 werd met de dekens en moderatoren overlegd over deze nota. In de periode november 2014 – mei 2015 werd in gesprek gegaan met de lokale pastorale verantwoordelijken en met bij het beleid betrokken leken.

De **beleidstekst** die nu voorligt, heeft tot doel de beleidsvisie te expliciteren en concrete aanzetten voor een beleid ter plaatse te geven.

I. Zending – visioen - visie

Zending

3. Het conciliedocument over de Kerk, *Lumen Gentium*, vertrekt vanuit het Christusmysterie, en spreekt dan éérs en vooral over de Kerk als **volk Gods, pelgrimerend onderweg** vanuit zijn roeping en gericht naar zijn voltooiing en toekomst, het Rijk Gods. De Kerk is allereerst een begeesterde mensengemeenschap. Immers, "Zijn (Christus') levensvorm is de waardigheid en de vrijheid van de kinderen van God, in wier hart de Heilige Geest als in een tempel woont. Zijn wet is het nieuwe gebod om te beminnen zoals Christus zelf ons heeft liefgehad (Joh 13,34)" (*LG II, 9*).

Een parochie is dan ook de concretisering van deze mensengemeenschap op een bepaalde plaats, een gemeenschap die de fundamentele eenheid bewaart en die tevens openheid heeft voor de verscheidenheid van charisma's in het volk Gods. Het is een gemeenschap die in staat is werkdadig teken van Christus te zijn door aan de bevolking van het territorium alles te kunnen verstrekken wat nodig is om christen te worden:

- Gods Woord en de sacramenten, te beginnen met de initiatiesacramenten;
- een plaatselijke familie van gelovigen, met wie men kan bidden en in de schoot waarvan men de vreugde en de pijn van het leven kan delen;
- een betekenisvolle aanwezigheid in het sociale leven, in het bijzonder door een actieve aanwezigheid bij kwetsbare personen.

Een parochie wordt dus niet enkel als een administratief begrip gedefinieerd, maar vanuit Vaticanum II en het Kerkelijk Wetboek (CIC 1983) gezien als **een gemeenschap van gelovigen in een bepaald territorium**, mede door de priester die er pastoor is structureel verbonden met de lokale kerk, het bisdom en zijn bisschop.

4. *Christifideles Laici (1988)*, de pauselijke exhortatie na de synode over de leek in 1987, definieert in de nrs. 27-28 de parochie eveneens vanuit zijn band met de lokale kerk en de bisschop, maar spitst zich vooral toe op de mogelijkheden en betrokkenheid van leken in het reële parochiegebeuren. Christenen, in de nabijheid van de mens in de straat, zijn op hun manier manifestatie van Kerk; zij zijn mensen nabij.

Dit document exploreert ook de **structurele flexibiliteit van de parochie** langs twee wegen:

- gebruik maken van mogelijkheden die het kerkelijk recht biedt om de reële participatie van leken aan de parochie te realiseren;
- bevorderen van kleine gemeenschappen, cirkels binnen het parochiegebeuren.

5. Paus Franciscus' exhortatie *Evangelii Gaudium* (november 2013) nr. 28 moedigt de parochie voornamelijk aan om te **evangeliseren**, zelf verwijzend naar de net vernoemde documenten:
 - beroep doen op de flexibiliteit van de parochie als instituut om zijn zending te kunnen waarmaken;
 - herbevestigen van het belang van de nabijheid van het gelaat van de Kerk in de huizen en de harten van de mensen;

- de opdrachten van zulke missionaire parochie worden geformuleerd als: omgeving zijn voor het horen van Gods Woord, om te groeien in christen-zijn, voor dialoog, voor verkondiging, liefdadigheid, eredienst en vieren;
 - een gedifferentieerd model van parochie hanteren: gemeenschap van gemeenschappen, toevluchtsoord waar dorstigen komen drinken tijdens hun reis; een centrum van constant missionair werk;
 - een slotoproep: dichter bij mensen, een omgeving van levendige gemeenschappen, volledig gericht op de missie.
6. Tegelijkertijd benadrukt paus Franciscus de **rijkdom** voor de Kerk **van andere kerkelijke instellingen, basisgemeenschappen, kleine gemeenschappen en andere verenigingsvormen** (cf. *Evangelii Gaudium* nr. 29). Hij voegt eraan toe dat het heel nuttig is dat ze het contact met deze zo rijke realiteit van de plaatselijke parochie niet verliezen en dat ze zich graag in de organische pastoraal van een lokale Kerk zullen inschakelen.
7. Tijdens de dekenstweedaagse van 10 en 11 december 2013 werden aanzetten gegeven om het visioen en de visie op deze zending van de parochie te omschrijven, uiteraard vanuit de concrete realiteit van parochiefederaties en dekenaten, de samenwerkingsstructuur waarin we in het bisdom Hasselt al geruime tijd onderweg zijn. Vanuit deze aanzetten worden nu **visioen en visie** geëxpliciteerd in de huidige context. De nu volgende nummers 8 en 9 kunnen uitgangspunt zijn voor gesprek ter plaatse over visie en zending.

Visioen

8. Zoals Maria, "Oorzaak van onze blijdschap" en patrones van het bisdom, aangesproken en bewogen door het Woord van God, beschenen door het licht van de Heer, dit licht van de Heer uitstralen naar de wereld.

Hoe herken je dit bij Maria?

Kan haar bewogenheid ook jou inspireren?

Hoe zie je dit voor je eigen geloofsgemeenschappen?

Visie

9. De geloofsgemeenschap waar wij van dromen en waar we aan willen werken, spiegelt zich aan Maria. Dat wil voornamelijk zeggen:

a. De levende Heer Jezus Christus in ons midden

Afzonderlijk en samen stellen we ons open voor de levende Heer, voor zijn nabijheid en liefde. In het dagelijkse leven maken we tijd en ruimte voor de Heer: we zijn op Hem gericht, we luisteren en spreken met Hem.

We doen dat onder meer door naar de Schrift te luisteren, zowel in ons persoonlijk leven als in onze bijeenkomsten. In de sacramenten vieren we dat we kind van God zijn.

In Woord en sacramenten verdiepen we onze relatie met de Heer.

Hoe kunnen we elkaar helpen om over ons geloof te spreken in de zin dat in ons geloof de relatie met de levende Heer centraal staat?

b. Het Woord en de sacramenten als bron van het leven met Jezus Christus en als motor van onze missionaire zending

We vertellen elkaar wat de Schrift en de sacramenten, dus de ontmoetingen met de levende Heer, in ons leven teweeg brengen. We delen dit om onze relatie met Hem te verdiepen en om elkaar te helpen groeien in geloof.

We delen dit ook met nieuwkomers en met niet-christenen. Vanuit onze persoonlijke ontmoetingen en als gelovige gemeenschap getuigen we – bescheiden maar authentiek en uitnodigend – van het leven dat de goede boodschap ons belooft en brengt. We doen dit in de hoop dat ook zij de Heer willen leren kennen.

Welke ervaringen hebben we in het getuigen over ons leven vanuit de Blijde Boodschap?

c. Als broers en zussen verbonden met elkaar in een warme gemeenschap

We proberen van elkaar te houden, als kinderen van dezelfde Vader. We verdragen en waarderen elkaar. We werken aan een goede verstandhouding en aan vriendschap. We ontlopen elkaar niet. We streven naar eenheid 'in goede en kwade dagen'.

Deze welwillende en hartelijke manier van omgaan met elkaar willen we als gelovige gemeenschap uitstralen.

Op welke wijze kunnen we als gelovigen groeien in een hartelijke omgang met elkaar?

d. Dienstbaar voor elkaar en voor de wereld

We hebben zorg voor elkaar, in het bijzonder voor degenen die zwak of arm zijn, voor wie lijdt of rouwt We staan er tegelijk voor open dat anderen zorg voor ons dragen, want ook wij zijn soms zwakke en arme mensen.

Zorg voor elkaar houdt in: aandacht voor de concrete mens, nabijheid, de ander in het gelaat kijken, werkelijk ontmoeten en je laten ontmoeten. In de arme komt Christus ons tegemoet.

*Waaruit blijkt dat we dienstbaar zijn voor elkaar en voor de wereld?
Hoe kan dit nog bevorderd worden?*

e. Anders, verschillend, divers en toch één

Vanuit onze gerichtheid op de 'gans Andere', de drie-ene God, waarderen we de diversiteit in Kerk en wereld als de grote rijkdom van Gods schepping, waarin al die verschillen juist dankzij de liefde kunnen gaan schitteren, zoals een diamant met al zijn schakeringen schittert vanuit het ontvangen licht.

*Welke ervaringen hebben we in het positief omgaan met verschillen?
Hoe kunnen we nog groeien in eenheid met elkaar met respect voor de verschillen?*

II. Deze zending waarmaken in een pastorale eenheid

Vaststellingen

10. Niet iedere historische parochie is in de huidige context in staat deze zending, dit visioen en deze visie waar te maken. De missionaire **dynamiek die vandaag nodig is**, vereist bovendien vaker een grotere motor dan de eigen, soms kleine parochie en vereist ook een grotere actieradius om echt nieuwe mensen aan te spreken en aan te trekken. Er is het probleem van mankracht, zowel van dragende leken als van priesters en diakens in het ambt. Er is ook de vraag naar de grootte van de gemeenschap. En soms is er het probleem van een te enge territoriale visie t.a.v. de leefwereld van hedendaagse gelovigen.
11. Met de **eerdere beleidsopties** van ons bisdom werd al ingespeeld op de noodzaak om krachten te bundelen. Nadat al vanaf 1985 de eerste federaties werden opgericht, werd het beleid van federatievorming voor héél het bisdom gestart in 2001 (*'Vaar naar het diepe'*, 2001). De federaties werden als hefboom voor een geloofsdynamiek gezien in 2004 (*'Parochieteam in de kijker'*, februari 2004). Een perspectiefwissel werd voorgesteld om het basisniveau van de pastoraal op het hoger niveau van de federatie te brengen (*'Toekomst van de christelijke gemeenschappen. Blikopener'*, najaar 2010).
12. Niet alleen de beleidsvisie evolueerde in de richting van een meer gezamenlijke dynamiek. Ook **de praktijk groeide** in vele federaties mee. Naast zorgen hieromtrent zijn er ook positieve ervaringen. Toch maakt de bewuste keuze om missionair te handelen (cf. nr. 9) een volgende stap evident: de stap naar een eenheid die verder gaat dan een samenwerkingsverband van parochies in een federatie.

Basisoptie

13. We willen gaan voor de **omvorming** van de huidige federaties **tot pastorale eenheden**. Het gaat om veel meer dan een woordkeuze. De nieuwe term 'pastorale eenheid' impliceert de uitdrukkelijke keuze om binnen dit territorium te werken als een eenheid, een netwerk van geloofskernen waarbij een gemeenschappelijk pastoraal beleid wordt gevoerd. De bedoeling is dat deze pastorale eenheid op termijn uitgroeit tot de nieuwe parochie die voldoende levenskracht heeft om de geschetste zending, visioen en visie ook in de toekomst waar te maken. In die zin is de huidige omvorming bedoeld om langere tijd stand te houden.

Groeiscenario

14. In elke toekomstige pastorale eenheid wordt een overleg opgestart om geleidelijk te groeien tot een pastorale eenheid. De dienst Parochieopbouw houdt zich beschikbaar om dit proces te begeleiden. Ook de deken dient betrokken te worden bij het proces om tot een pastorale eenheid te komen. De pastorale plannen bieden vaak goede aanknopingspunten voor dit **proces**. Bedoeling is om op een termijn van 2 tot 4 jaar volgens een vast te stellen tijdsplan, tot en met de zending door de bisschop, te komen tot een pastorale eenheid.

III. Concrete aanzetten voor een beleid ter plaatse

Opdracht van de pastorale eenheid

15. Aan de pastorale eenheid wordt de **opdracht** toevertrouwd om op pastoraal vlak als het ware "alles voor allen" te zijn. De pastorale eenheid, als netwerk van geloofskernen, maakt de zending van de vroegere parochies waar, nl. om gemeenschap rond Jezus en 'ruimte voor Godsontmoeting' te zijn (*'Parochieteam in de kijker'*, februari 2004). Dit betekent dat de pastorale eenheid instaat voor de drie grote domeinen van de pastoraal: liturgie en gebed, catechese en verkondiging, diaconie en solidariteit. De pastorale eenheid voert ook een gemeenschappelijk beleid voor de materiële zorg.
16. Essentieel om een eenheid te vormen is dat de plaatselijke geloofskernen, zoals de huidige parochies in de pastorale eenheid zullen genoemd worden, niet meer een autonoom pastoraal beleid voeren, maar zich inschakelen in het **gemeenschappelijk beleid en programma** van de pastorale eenheid.
Dit betekent niet dat alles op één plaats moet gebeuren. Pastorale activiteiten kunnen plaatsvinden op verschillende locaties voor zover er voldoende gemeenschap is en er plaatselijk ook voldoende draagkracht is.
Eenheid groeit ook van onderuit. Levengevend initiatieven van een geloofskern kunnen opgesteld worden voor gelovigen van andere geloofskernen. Geloofskernen kunnen rond gelijkaardige lokale initiatieven de krachten bundelen of samen nieuwe initiatieven ontwikkelen. Ook dan nog blijft er ruimte voor specifieke lokale activiteiten. Dit alles gebeurt in nauw overleg met het team van de pastorale eenheid.
17. In een **toekomstperspectief** kunnen andere geloofskernen en geloofsgroepen in het netwerk van de pastorale eenheid worden opgenomen (bv. geloofsgroepen op school en in zorgvoorzieningen). Geleidelijk kunnen kansen tot overleg en samenwerking benut worden.

Eucharistie, in het hart van de eenheid

18. We kiezen uitdrukkelijk voor de eucharistie op zondag en voor een verzamelbeweging van de gelovigen naar **een gemeenschappelijke zondagseucharistie** toe. Liturgie en eucharistie als hoogtepunt en bron van christelijk leven vraagt om een verzamelde en betrokken gemeenschap. Parochie en dorp vallen steeds minder samen. In plaats van deze kleine gemeenschappen verder te laten afbrokkelen, zien we de kans tot nieuwe en vitale gemeenschapsopbouw op het niveau van de pastorale eenheid. Zo kan gebouwd worden aan eenheid rond Christus. Zowel de voorganger als het gezamenlijk vieren met anderen uit de hele pastorale eenheid drukken deze eenheid uit. Vanuit de gemeenschappelijke zondagsviering wordt eenieder gezonden zowel om verantwoordelijkheid te nemen in de lokale geloofskernen als om actief te participeren in het leven van de pastorale eenheid. De eucharistie doordeseemt liturgie, catechese en diaconie, alsook de dienst van de leiding.
19. In de pastorale eenheid is er **één vaste "zondagskerk"**:
 - daar wordt wekelijks op een gunstig en vast uur de eucharistie gevierd;
 - er wordt ingezet op kwaliteit, eenheid wordt van binnenuit opgebouwd;

- heel de gemeenschap wordt hier verzameld en genodigd; ook de pastorale verantwoordelijken nemen zoveel mogelijk deel aan deze viering;
 - op geregelde tijd wordt deze viering omkaderd door een zogenaamd "breder zondagsgebeuren";
 - het is de plaats waar bij uitstek de verbondenheid van de geloofsgemeenschap kan ervaren worden;
 - deze vaste "zondagskerk" is de oriëntatieplek voor liturgie en pastoraal van de initiatiesacramenten;
 - de verzamelbeweging rond de zondagskerk bevordert een bundeling van krachten en voedt de vitaliteit rond catechese/evangelisatie en rond dienstbaarheid aan de wereld.
20. In de huidige situatie zullen naast deze "zondagskerk" in één of meer andere kerken van de pastorale eenheid in de mate van het mogelijke (en noodzakelijke) **andere eucharistievieringen op zaterdag en/of zondag** plaatsvinden:
- voor zover er voldoende gemeenschap aanwezig is;
 - in verhouding tot het aantal beschikbare celebranten die maximaal in drie vieringen per weekend voorgaan (zie beleidslijn *Eucharistie vieren op zondag 2006*);
 - op een ander tijdstip dan de centrale, vaste zondagsviering;
 - eventueel in een vast ritme van afwisselend vieren, bv. om de twee weken of maandelijks. Op termijn wordt geëvalueerd of dit afwisselend vieren zinvol blijft en of omwille van de beoogde verzamelbeweging niet beter gekozen wordt voor wekelijkse eucharistievieringen in een beperkt aantal vaste kerken.
21. Aandacht wordt geschonken aan **minder mobiele mensen** via een diaconaal initiatief van gezamenlijk vervoer en/of afspraken over het uitreiken van de communie aan huis vanuit de zondagsviering (parochiale medewerkers, familieleden of burens als communiedragers).
22. Wat met **gebedsvieringen op zondag**? Vanuit de optie om de nodige verzamelbeweging van de gemeenschappen binnen de pastorale eenheid te bevorderen, wordt er **vandaag** uitdrukkelijk niet voor gekozen om gebedsvieringen zonder meer "standaard" in het schema van het zondagse samenkomen op te nemen.
23. **In de verdere toekomst** worden gebedsvieringen op zondag voorzien als een mogelijk verantwoorde optie, indien de verzamelbeweging in de pastorale eenheid zich voldoende heeft voltrokken én er niet meer wekelijks éénmaal eucharistie kan worden gevierd wegens onvoldoende aantal priesters. Het diocesaan beleid dient toestemming te geven en zal daartoe de modaliteiten vastleggen.
24. In de pastorale eenheid wordt een planning opgemaakt voor de **eucharistieviering in de week**. Er kunnen ook **gebedsmomenten** (vespers, ochtendgebed, gebed in de sterke tijden) worden gepland. Er is aandacht voor een brede gebedscultuur en voor uitdrukkingvormen van volksgeloof, onder andere in kapellen en bedevaartsoorden en bij gelegenheid van bijzondere heiligenverering.

De dienst van de pastorale leiding

25. Het beleid van de pastorale eenheid wordt gevoerd door een '**team van de pastorale eenheid**' (TPE). Dit team is verantwoordelijk voor een gemeenschappelijk pastoraal beleid. Naast de pastoor(s), diaken(s) en parochieassistent(en) die benoemd zijn in het territorium van de pastorale eenheid, maken ook altijd minstens een 4-tal leken-

vrijwilligers deel uit van dit team (in totaal 6 à 10 personen om het team werkbaar te houden). Zij dragen samen de zorg voor alle geloofskernen van de pastorale eenheid. De leden van het team vertegenwoordigen niet bepaalde plaatselijke geloofskernen, maar zij zorgen wel voor een goed contact met hen. Kerkrechtelijk ligt de eindverantwoordelijkheid voor de pastorale eenheid bij de pastoor-moderator.

26. Er wordt ingezet op de **vorming** van het team. Naast praktische pastorale vorming wil het vormingsaanbod vooral het team spiritueel versterken: handelen vanuit gedeeld geloof, geïnspireerd door de H. Geest. Het herderschap dient geëxpliciteerd te worden. Samenwerking van gewijden, priesters en diakens, met leken wordt gezien vanuit de sacramentele orde: taakverdeling in het team volgens de eigenheid van ambten en bedieningen en volgens talenten en charisma's. De grote perspectieven worden voor ogen gehouden: het Rijk Gods, Jezus de Goede Herder, de band met het bisdom en de wereldkerk.

De pastorale organisatie

27. Het team van de pastorale eenheid moet reëel **contact en voeling** hebben met alle geloofskernen van de pastorale eenheid. Dit is noodzakelijk omdat het perspectief wisselt van samenwerking van parochies (federatie) naar een pastorale eenheid.
28. Het team zorgt voor **evenwicht tussen de verschillende niveaus**: de pastorale eenheid, de grotere pastorale verbanden (dekenaten) en de levengevende elementen die in plaatselijke geloofskernen of in andere christelijke gemeenschappen (bv. een religieuze gemeenschap) bestaan.
29. Twee tot drie keer per jaar vindt **een ruimer pastoraal beraad (RPB)** plaats om thema's te bespreken die voor het geheel van de pastorale eenheid belangrijk zijn. Er vindt zeker een pastoraal beraad plaats vooraleer het team van de pastorale eenheid beslissingen neemt die ingrijpende wijzigingen in het pastoraal beleid inhouden. Dit pastoraal beraad is de uitdrukking van het gegeven dat we samen Gods volk onderweg zijn.
Op het pastoraal beraad worden de mensen uitgenodigd die actief zijn in de plaatselijke geloofskernen en zo mogelijk ook andere actoren in de pastorale eenheid, bv. gelovigen uit het onderwijs, de categoriale zorg, het middenveld, de nieuwe bewegingen of een religieuze gemeenschap.
30. Voor elk van **de drie pijlers van de pastorale zorg** (liturgie en gebed, catechese en verkondiging, diaconie en solidariteit) alsook voor de materiële zorg groeien de verschillende geloofskernen geleidelijk naar elkaar toe. Dit gebeurt door overleg waarin goede ervaringen worden uitgewisseld, afspraken worden gemaakt om de werking op elkaar af te stemmen en kansen tot samenwerking worden benut. Op het niveau van de pastorale eenheid krijgen enkele personen de opdracht om dit **overleg te coördineren** (bv. in werkgroepjes). De coördinatie gebeurt in samenspraak met het team van de pastorale eenheid. Voor sommige aspecten van de pastorale zorg kan op dekenaal niveau samengewerkt worden.
31. Ook **de plaatselijke geloofskernen** worden opgenomen in de omschrijving van de opdracht van de pastoraal. Ze blijven een belangrijke rol spelen in de nabijheid aan mensen, als concreet maken van diaconie (bv. ziekenbezoek, bezoeken van rouwenden), als plaatsen voor gebed (bv. op weekdagen, gebedsvieringen scholen) en voor liturgie (uitvaarten, huwelijken, eucharistievieringen op bijzondere momenten, ...)

en als ondersteuning in de individuele geloofsgroei (bv. Bijbelgroep of toeleiden naar volwassenencatechese).

32. Waar op dit ogenblik een parochieteam bestaat, kunnen leden van dit parochieteam doorgroeien naar het team van de pastorale eenheid of medewerking verlenen aan overleg/coördinatie van het beleid in de pastorale eenheid. Ook als ploeg kunnen ze verder lokaal dienstbaar zijn, nl. als '**plaatselijk pastoraal team**' (**PPT**). Dit plaatselijk pastoraal team staat in voor de praktische uitwerking ter plaatse van het pastoraal beleid van de pastorale eenheid. Het plaatselijk pastoraal team evalueert, ontdekt en signaleert plaatselijke pastorale noden. Het kan aan het team van de pastorale eenheid voorstellen voor het beleid doen. De leden van het plaatselijk pastoraal team zijn de bezielers van bewogenheid en van de eenheid van de plaatselijke geloofskern in het grotere geheel van de pastorale eenheid. Leden van het plaatselijk pastoraal team of – wanneer er geen team is – individuele gelovigen van ter plaatse fungeren als plaatselijke contactpersoon en dit in nauwe samenwerking met het team van de pastorale eenheid.

Aanzetten voor de materiële zorg

33. Ook via de **materiële ondersteuning** van de pastoraal wordt **eenheid** gemaakt, enerzijds door het beleid van de kerkfabrieken op elkaar af te stemmen, anderzijds door geleidelijk te groeien naar een gemeenschappelijke administratie, een gemeenschappelijk financieel beleid en een gecoördineerd beheer van het parochiale patrimonium.
Gezien de complexiteit van deze onderwerpen wordt voldoende tijd genomen voor overleg en wordt gekozen voor een gefaseerde evolutie. De diocesane diensten zullen oriëntaties aanreiken en de nodige ondersteuning bieden.
34. Er wordt één **gezamenlijk secretariaat** voor de pastorale eenheid opgericht dat instaat voor de administratie van de pastorale eenheid, o.a. voor het bijhouden van de registers van doopsels, vormsels, huwelijken en kerkelijke uitvaarten. In dit secretariaat van de pastorale eenheid kunnen mensen terecht voor het aanvragen van misintenties. Dit secretariaat houdt goed contact met de contactpersonen van de plaatselijke geloofskernen.
35. In het secretariaat van de pastorale eenheid worden de **archieven** van de parochies bewaard.
36. Het **financieel beleid** wordt op termijn gemeenschappelijk gevoerd. Er worden afspraken gemaakt tussen de pastorale eenheid en de plaatselijke geloofskernen in het perspectief om de bestaande feitelijke verenigingen te vervangen door één feitelijke vereniging voor de hele pastorale eenheid. Deze afspraken houden rekening met het huidig, historisch opgebouwd goed van elke plaatselijke geloofskern. Dit wordt gedeeltelijk voorbehouden voor eigen projecten van de plaatselijke geloofskernen en voor het overige in solidariteit ingebracht voor de werking van het geheel van de pastorale eenheid.
37. De **kerkfabrieken**, die overeenkomstig de geldende burgerrechtelijke reglementering blijven bestaan, zullen via het centraal kerkbestuur en in nauw overleg met het team van de pastorale eenheid hun plannen op elkaar afstemmen en afspraken maken over toekomstige initiatieven en de financiële meerjarenplannen. Het pastoraal plan is daarbij richtinggevend.

Territoriale omschrijving van de pastorale eenheid

38. De territoriale omschrijving van de pastorale eenheid staat in functie van een goed **evenwicht** tussen de dynamiek (en dus ook mankracht) die nodig is om de opdrachten van de pastorale eenheid waar te maken enerzijds en de nood aan voldoende herkenbaarheid van het team van de pastorale eenheid voor de plaatselijke geloofskernen anderzijds. De **schaalgrootte** van de meeste huidige federaties is daartoe een goede schaal. De schaal van sommige federaties daarentegen zal wellicht moeten aangepast worden: hier en daar een verruiming om alle pastorale uitzichten te kunnen waarmaken, op enkele andere plaatsen een schaalverkleining om voldoende nabijheid te garanderen.
39. De schaalgrootte van de huidige federaties wordt geëvalueerd en zo nodig aangepast rekening houdend met de volgende **indicatoren**:
- de bestaande pastorale samenwerkingsverbanden;
 - de sociologische gegevens: de gerichtheid van dorpen en wijken op elkaar en op een centrum als er dat is;
 - het voldoende voeling hebben van de leden van het team van de pastorale eenheid, ook van de leken-vrijwilligers van dit team, met de diverse geloofskernen van de pastorale eenheid;
 - het aantal pastorale verantwoordelijken: in principe maximum 6 vrijgestelden opdat het team, samen met een 4-tal vrijwilligers-leken, niet uit meer dan 10 leden zou bestaan.
40. Met elke federatie – in sommige gevallen met de federaties van eenzelfde dekenaat samen – zal zo nodig op korte termijn **in overleg** gegaan worden over de territoriale omschrijving van de op te richten pastorale eenheden. Is de huidige federatie de goede maat? Is een samenvoeging van federaties opportuun? Heeft de samenvoegingsbeweging die de laatste jaren op sommige plaatsen werd gemaakt, kans de zending waar te maken rekening houdend met bovenstaande indicatoren? Na dit overleg zal het diocesaan beleid een beslissing nemen over de territoriale omschrijving van de pastorale eenheden.
41. De territoriale omschrijving van een pastorale eenheid sluit niet uit dat er samenwerkingsverbanden blijven bestaan of ontstaan **op ruimere schaal** om een missionaire dynamiek te bevorderen, bv. overleg of samenwerking op dekenaal vlak of om met enkele pastorale eenheden een gemeenschappelijk perspectief van “pastoraal in de stad/gemeente” te kunnen uitbouwen.

Kerkrechtelijk statuut

42. De kerkrechtelijke en strikt juridische structuur van de parochie wordt niet zonder meer opgeheven. Echter, zoals eerder omschreven, worden de huidige parochies **op pastoraal vlak** opgenomen in het netwerk van de pastorale eenheid.
43. Het beleid van de “in solidum” **benoeming van pastoors** volgens CIC 517 §1 wordt in de regel verder gezet. Ze zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het geheel waarbij één van de pastoors de moderator is.
Op het ogenblik dat er slechts één pastoor is voor een pastorale eenheid valt de benoeming volgens CIC 517 §1 weg.

Waar er een tekort is aan priesters ten opzichte van het aantal pastorale eenheden wordt hetzij een pastoor benoemd voor twee pastorale eenheden, hetzij een "in solidum" benoeming volgens CIC 517 §1 gedaan over de grenzen van enkele pastorale eenheden heen, hetzij toepassing gemaakt van CIC 517 §2 waarbij één of meerdere personen – eventueel ook leken – als verantwoordelijken worden aangeduid onder de leiding van een externe priester-moderator.

44. In het **groei-scenario** om een pastorale eenheid te worden, gelden de volgende **criteria**:
1. Het territorium is precies omschreven.
 2. Het team van de pastorale eenheid is samengesteld.
 3. De verantwoordelijken voor het overleg om te groeien naar een gemeenschappelijk beleid op het vlak van de drie pijlers van de pastorale zorg werden aangeduid. Tevens is er een intentieverklaring om inzake de materiële zorg op termijn naar een gemeenschappelijk beleid te evolueren.
 4. De vaste zondagskerk en de eventuele andere kerken waar wekelijks de zondagseucharistie wordt gevierd, werden aangeduid.
45. Op het ogenblik dat aan deze criteria is voldaan, wordt de pastorale eenheid **bij decreet van de bisschop opgericht**. Op het ogenblik dat de teamleden een nog vast te stellen vorming hebben genoten, geeft de bisschop een **zending** aan het team van de pastorale eenheid en een **mandaat** voor een bepaalde (en verlengbare) termijn aan de leden van dit team.

IV. Van structuur naar levensadem en geestdrift

46. Vanuit de concrete aanzetten voor beleid keren we terug naar onze zending en visie. De exhortatie *Evangelii Gaudium* geeft opnieuw de opstap: "Er zijn kerkelijke structuren die de dynamiek van de evangelisatie kunnen bevorderen. Zo zijn goede structuren nuttig als ze het leven bezielen, dragen en richting geven. Zonder nieuw leven en een echte evangelische geest, zonder de 'trouw van de kerk aan haar eigen roeping' zal iedere nieuwe structuur op korte tijd ontaarden." (*De vreugde van het Evangelie*, nr. 26)
47. De stap zetten van federatie naar pastorale eenheid gaat verder dan een structurele wijziging van het parochielandschap. We willen met deze stap de missionaire visie, geformuleerd in de tweedaagse van de dekens in december 2013, werkelijkheid laten worden. We willen het kader van de pastorale eenheid echt als een "nieuw wij" opnemen. We zoeken naar wegen om de flexibele vormen van "parochie" optimaal te gebruiken. We willen de reële verantwoordelijkheid van leken daadwerkelijk kansen geven. We willen de vijfvoudige missionaire uitdaging van paus Franciscus in *De vreugde van het Evangelie*, nrs. 27-28, niet naast ons neerleggen.
48. In pastorale eenheden op weg gaan, voert ons een stap verder op de weg van visie naar actie ... naar visie. We wensen oprecht dat de inzet van allen die hier hun schouders onder zetten ten goede komt aan de vreugde van het evangelie, ten dienste van de christelijke geloofsgemeenschappen.

Hasselt, 19 juni 2015.

Karel D'Huys
vicaris-generaal voor de parochies

+ Patrick Hoogmartens
bisschop van Hasselt